

BS Huân Thạc Sĩ Nguyễn

Bệnh đậu mùa khỉ là một bệnh lây truyền từ động vật sang người do vi rút đậu mùa khỉ (Monkeypox virus) gây ra. Bệnh có nguồn gốc từ châu Phi, lây truyền từ động vật sang người và từ người sang người qua tiếp xúc trực tiếp với tổn thương da, dịch cơ thể, qua quan hệ tình dục, giọt bắn từ người hô hấp, vật động cơ của người bệnh và lây truyền từ mẹ sang con. Bệnh nhân có biểu hiện phát ban dạng mụn nước hoặc mụn, có thể đau và thường kèm theo sốt, khó chịu và mệt mỏi.

1. Tác nhân gây bệnh

Monkeypox virus là vi rút ADN chuỗi kép có vỏ bọc, thuộc loài Orthopoxvirus, họ Poxviridae, lần đầu tiên được phân lập trên loài khỉ vào năm 1958 tại Viện huyết thanh Statens, Copenhagen, Đan Mạch.

Hình thái: Vi rút đậu mùa có dạng hình khối chữ nhật với các cạnh đều đặn về tròn, có kích thước khoảng 280 - 320 nm x 200 - 250 nm và là vi rút có kích thước lớn nhất. Lõi của vi rút là một nucleotid với vật liệu di truyền là ADN.

- Vi rút đậu mùa cũng là vi rút có sức đề kháng cao nhất. Nó sống mạnh trong môi trường khô và nhiệt độ phòng, vi rút sống được nhiều tháng. Tuy nhiên, vi rút dễ bị bất hoạt bởi các chất diệt khuẩn, bởi nhiệt độ > 550C và tia tử ngoại. Vi rút đậu mùa có thể lưu giữ lâu dài trong môi trường đông khô hoặc bảo quản trong glycerin.

Nguồn bệnh và vật chủ chính của virus đậu mùa khỉ là các loài động vật linh trưởng (khỉ, vượn, tinh tinh) và các loài động vật gặm nhấm (sóc, chuột, chuột túi). Người bệnh và người nhiễm vi rút đậu mùa khỉ cũng là một nguồn bệnh quan trọng.

Bệnh lây truyền từ động vật sang người khi có tiếp xúc với máu, nước bọt hoặc các giọt bắn từ động vật hô hấp hoặc tiếp xúc với dịch tiết của vật thụ bệnh trên cơ thể. Bệnh cũng có thể lây truyền từ người sang người khi có tiếp xúc trực tiếp với các tổn thương ngoài da, chất tiết, chất thải từ người hô hấp, giọt bắn với người bệnh mắc bệnh đậu mùa khỉ. Bệnh cũng có thể lây truyền gián tiếp hoặc thông qua các vật dụng, đồ dùng sinh hoạt có chứa mầm bệnh như khăn mặt,

Bệnh đậu mùa khỉ

Vị trí bài Biên tập viên

Thứ 7, 04 Tháng 10 2023 10:07 -

chẩn, ga trãi giồng.

Bệnh cũng có thể lây truyền do ăn phôi thịt động vật bị bệnh hoặc bị nhiễm vi rút đậu mùa khi chia sẻ đồ ăn chín.

2. Triệu chứng lâm sàng:

Các giai đoạn của bệnh

Thời gian ủ bệnh: 6-13 ngày (dao động từ 5-21 ngày): Người nhiễm không có triệu chứng và không có khả năng lây nhiễm.

Giai đoạn khởi phát: 1 - 5 ngày. Triệu chứng chính là sốt và nổi hạch ngoại vi toàn thân. Có thể có biểu hiện đau đầu, mệt mỏi, ớn lạnh, đau họng, đau cơ. Virus có thể lây sang người khác từ giai đoạn này.

Giai đoạn toàn phát: Đặc trưng bởi sự xuất hiện của các ban trên da, thường gặp sau sốt từ 1 - 3 ngày: phát ban có xu hướng ly tâm, gặp nhiều trên mặt, lòng bàn tay, lòng bàn chân. Ban cũng có thể gặp ở miệng, mắt, cơ quan sinh dục. Thường bắt đầu (thường thì có nốt phỏng) đến sẩn (thường thì có nốt phỏng cao), sau đó thành mụn nước (thường thì có nốt phỏng chứa dịch trong), mụn mủ (thường thì có nốt phỏng chứa dịch vàng), đóng vảy khô, bong tróc và có thể để lại sẹo. Kích thước trung bình từ 0,5 - 1cm. Thường gặp nghiêm trọng các nốt phỏng có thể liên kết với nhau thành các mụn nước lớn da lớn.

Giai đoạn hồi phục: triệu chứng của bệnh có thể kéo dài từ 2 đến 4 tuần rồi thì khỏi. Người bệnh hết các triệu chứng lâm sàng, các sẹo trên da có thể hình thành dần thì mờ mờ và không còn nguy cơ lây nhiễm cho người khác.

3. Chẩn đoán

Bệnh đậu mùa khỉ

Vị trí bài Biên tập viên

Thứ 7, 04 Tháng 10 2023 10:07 -

Ca bệnh nghi ngờ: Là người đang sinh sống tại quốc gia không lưu hành bệnh đậu mùa khỉ, bị phát ban cấp tính không rõ nguyên nhân và có kèm theo một hoặc nhiều triệu chứng sau: đau đầu, sốt, sưng đau hạch bạch huyết, đau cơ, đau lưng, suy nhược.

Ca bệnh có thể: là ca bệnh nghi ngờ và có một hoặc nhiều yếu tố đặc trưng: tiếp xúc vật lý trực tiếp với da hoặc tổn thương da, bao gồm cả quan hệ tình dục; hoặc tiếp xúc với vật dụng bị ô nhiễm như quần áo, ga giường hoặc đồ dùng cá nhân của ca bệnh nghi ngờ hoặc các bệnh xác định trong vòng 21 ngày; có tiền sử đi du lịch đến quốc gia có lưu hành bệnh đậu mùa khỉ trong vòng 21 ngày; có nhiều bệnh tình trong vòng 21 ngày; có kết quả xét nghiệm huyết thanh dương tính với Orthopoxvirus (trong trường hợp chưa tiêm chủng vaccine xin đậu mùa hoặc chưa tiếp xúc với các chủng Orthopoxvirus khác).

Ca bệnh xác định: Là trường hợp ca bệnh nghi ngờ hoặc ca bệnh có thể và có kết quả xét nghiệm Realtime PCR dương tính với vi rút đậu mùa khỉ. Bệnh phẩm là các tổn thương ngoài da (vòm da nốt phỏng, dịch phỏng nông, dịch mủ, vảy da nốt phỏng). Bệnh phẩm máu ít có giá trị vì vi rút thường tồn tại trong máu thời gian rất ngắn.

Phân lập huyết thanh phát hiện kháng nguyên, kháng thể ít có giá trị chẩn đoán do có phản ứng chéo trong nhóm Orthopoxvirus. Ngoài ra, còn bệnh phẩm tính giá nếu đã được tiêm vaccine phòng bệnh đậu mùa trước đó.

4. Điều trị:

Hiện chưa có thuốc điều trị đặc hiệu. Chủ yếu là điều trị triệu chứng, điều trị hỗ trợ, nâng đỡ cơ thể, dự phòng các biến chứng và di chứng bao gồm bổ sung đầy đủ nước điện giải, dinh dưỡng tốt, vitamin, điều trị bội nhiễm vi khuẩn bằng kháng sinh.

5. Dự phòng:

- Giảm nguy cơ lây nhiễm tiếp xúc vật sang người:

Bệnh đ u mùa kh

Vị t b i Biên t p viên

Th t , 04 Tháng 10 2023 10:07 -

- H n ch ho c c m buôn bán, nh p kh u các lo i đ ng v t linh tr ng, g m nh m.
- Không ăn ti t canh, th t đ ng v t n u ch a chín k .
- Th n tr ng khi ti p xúc g n, tr c ti p v i các lo i đ ng v t. N u ph i ti p xác tr c ti p thì c n mang b o h lao đ ng phù h p.

- Gi m nguy c lây nhi m t ng i sang ng i:

- Giám sát, phát hi n s m ca b nh đ cách ly, đi u tr k p th i. H n ch ti p xúc tr c ti p v i nh ng ng i nghi ng ho c đã đ c kh ng đ nh nhi m b nh đ u mùa kh .
- V sinh phòng b nh: Gi gìn v sinh cá nhân, nh t là đ ng mũi h ng, r a tay b ng xà phòng, dung d ch sát khu n, kh khu n môi tr ng, nh t là sau khi ti p xúc tr c ti p ho c sau khi ti p xúc v i qu n áo, chăn màn, đ dùng sinh ho t c a ng i ng i nhi m/nghi nhi m b nh đ u mùa kh .
- Nhân viên y t c n th c hi n t t các bi n pháp phòng ng a ti p xúc khi thăm khám, chăm sóc, đi u tr ng i b nh.